

Sygn. akt II UK 77/16

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku S. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Poznaniu
o składki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 17 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 30 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1406/13,

**odrzuca skargę kasacyjną bez obciążania skarżącego
kosztami postępowania kasacyjnego strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2015 r. oddalił apelację S. M. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 marca 2013 r. oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Poznaniu z dnia 30 grudnia 1997 r. odmawiającej przyjęcia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za kwiecień i maj 1997 r. w wysokościach zadeklarowanych przez odwołującego.

W sprawie tej ustalono, że S. M. w dniu 1 października 1993 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, której przedmiotem był handel obwoźny artykułami przemysłowymi i spożywczymi pochodzenia krajowego i zagranicznego

oraz wykonywanie usług ślusarsko-kotlarskich. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej odwołujący dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego. S. M. korzystał ze zwolnień lekarskich między innymi w następujących okresach: od 20 grudnia 1996 r. do 3 marca 1997 r. oraz od 30 maja do 30 lipca 1997 r. Za kwiecień 1997 r. odwołujący opłacił składkę na ubezpieczenie społeczne w wysokości 3.265,31 zł deklarując podstawę wymiaru składki w kwocie 7.593,74 zł, natomiast za maj 1997 r. opłacił składkę i ubezpieczenie społeczne w wysokości 4.989,50 zł od podstawy 11.390,00 zł. Dodatkowo od 21 maja 1990 r. odwołujący jest uprawniony do świadczenia rentowego (II grupy inwalidzkiej) i pobierał rentę tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W dniu 23 lipca 1997 r. odwołujący złożył informację PIT-27 za pierwsze półrocze 1997 r. deklarując przychód w wysokości 33.515 zł, natomiast w dniu 20 października 1998 r. złożył zeznanie za 1997 r. (PIT-28), wykazując przychód do opodatkowania w wysokości 15.287 zł. Odwołujący wystawił w kwietniu 1997 r. rachunki za wykonane usługi na łączną kwotę 3.460,00 zł, zaś w maju 1997 r. na łączną kwotę 4.780,00 zł oraz rachunki za zakup towarów za kwiecień 1997 r. w łącznej kwocie 10.264,50 zł, a za maj 1997 r. w kwocie 4.521,78 zł. Biegły z zakresu księgowości i rachunkowości w opinii z dnia 10 marca 1999 r. stwierdził, iż na podstawie dokumentacji księgowej będącej w aktach sprawy, u odwołującego oraz pism Urzędu Skarbowego w S. nie jest możliwe ustalenie faktycznego dochodu będącego podstawą ustalenia wysokości składek na ubezpieczenie społeczne w miesiącu kwietniu i maju 1997 r. Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił przyjęcia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zadeklarowanych przez S. M. za kwiecień i maj 1997 r. przejmując do podstawy wymiaru składek za kwiecień kwotę 886,78 zł, tj. minimalną obowiązującą podstawę w miesiącu marcu 1997 r. zwiększoną o 50% oraz za maj 1997 r. dochód w wysokości 1.330,17 zł, tj. przyjętą podstawę za miesiąc kwiecień 1997 r. zwiększoną o 50%.

Sąd drugiej instancji wskazał, że działalność gospodarcza odwołującego w rzeczywistości nie była realizowana na deklarowanym poziomie a zgłoszenie do ubezpieczenia miało charakter pozorny. Zatem naliczenie składki na ubezpieczenie społeczne w spornych okresach powinno nastąpić od najniższej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w poprzednim miesiącu zwiększonej o 50%, a

nie od podwyższonej podstawy wymiaru tej składki, w wysokości zadeklarowanej przez odwołującego. Powołał się przy tym na § 31 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r., poz. 68, poz. 330 ze zm.). Zauważył, że w ubezpieczeniu chorobowym występuje bezpośredni związek między podstawą wymiaru składek i wysokością świadczeń pieniężnych uzyskiwanych z ubezpieczenia. Przedmiotem tego ubezpieczenia nie jest bowiem sama niezdolność do pracy spowodowana chorobą, lecz utrata zarobków wskutek niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, co wynika z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r., nr 30 poz. 143 ze zm.). Skoro zatem przedmiotem ubezpieczenia chorobowego jest utrata zarobku w postaci wynagrodzenia lub dochodu, to nie jest dopuszczalne deklarowanie do ubezpieczenia dochodu fikcyjnego, którego ubezpieczony nie mógł osiągnąć. Pełny dochód osiągany przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą wyznacza więc górną granicę dochodu, jaki można zadeklarować do ubezpieczenia społecznego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 1992 r., II UZP 6/92, OSNC 1992/9/153).

W skardze kasacyjnej płatnik zarzucił naruszenie § 31 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. przez niewłaściwą interpretację i ustalenie podstawy wymiaru składki odwołującego za miesiąc kwiecień 1997 r. na kwotę 886,78 zł oraz za miesiąc maj 1997 r. na kwotę 1.330,17 zł, w sytuacji w której przepis ten ustala, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą stanowi dochód bieżąco zadeklarowany przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono istnieniem zagadnienia prawnego i koniecznością odpowiedzi na pytania: 1/ czy w sytuacji, w której odwołujący prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą nie deklarował w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym podał on podstawę wymiaru składki, to będzie miał do niego zastosowanie § 31 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w zakresie w jakim przepis ten ogranicza

możliwość deklarowania podstawy wymiaru składki wyższej niż ponad 50 % więcej niż dochód zadeklarowany za poprzedni miesiąc, czy też w takiej sytuacji odwołujący może zadeklarować dowolną kwotę dochodu, o ile jej wysokość będzie realnie możliwa do osiągnięcia przez niego w danym miesiącu? oraz 2/ czy mając na względzie treść § 35 ust. 1 w związku z § 37 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r., na mocy którego osoba prowadząca działalność jest obowiązana obliczać kwotę należnych składek i bez uprzedniego wezwania opłacać składki w terminie można uznać, że osoba podająca wyliczoną przez siebie podstawę wymiaru świadczenia wskazała dochód fikcyjny, tylko na tej podstawie, że dochód taki nie znajduje poparcia w dochodach uzyskiwanych przez tą osobę w miesiącach poprzedzających ten miesiąc?

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie prawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się przedmiotowo niedopuszczalna ze względu na wartość kasacyjnego zaskarżenia, która po zweryfikowaniu nie sięga kwoty dziesięciu tysięcy złotych. Wprawdzie autor skargi wyliczył wartość kasacyjnego zaskarżenia na kwotę 16.767 zł, która wszakże wynika z różnicy pomiędzy spornymi zadeklarowanymi przez skarżącego podstawami wymiaru składek za miesiące: kwiecień i maj 1997 r. a zweryfikowanymi przez organ rentowy podstawami składek w niższych wysokościach. Tymczasem przedmiotem kontestowanej decyzji nie powinny być sporne podstawy wymiaru składek, ale różnica w składkach wyliczonych od spornych podstaw ich wymiaru, tj. wysokość

obowiązku składkowego od zadeklarowanych oraz zweryfikowanych przez organ rentowy podstaw wymiaru składek. Wynika to z art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że Zakład wydaje decyzje w zakresie ustalania wymiaru składek i ich poboru, od której przysługuje odwołanie do sądu (art. 83 ust. 2 tej ustawy). W konsekwencji organ ubezpieczeń społecznych nie powinien wydawać decyzji weryfikujących sporne podstawy wymiaru składek, ale decyzje składkowe o wymierzeniu składek od zweryfikowanych podstaw ich wymiaru. Oznacza to, że w razie wydania decyzji o zweryfikowaniu zadeklarowanych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne sąd powinien rozpoznać odwołanie nie w sprawie o sporne podstawy wymiaru składek, ale w sprawie o składki (wysokość obowiązku składkowego), które wynikają z różnic w wymiarze składek na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanych oraz od zweryfikowanych podstaw ich wymiaru, które oblicza się z uwzględnieniem ustawowo określonych stóp procentowych (art. 22 ustawy systemowej).

Dokonana przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 25 § 1 w związku z art. 391 i 398²¹ k.p.c. weryfikacja tak określonego przedmiotu odwołania, a w konsekwencji przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia, dokonana z uwzględnieniem ustawowych stóp procentowych spornych podstaw wymiaru składek (art. 22 ustawy systemowej) ewidentnie nie sięga kwoty dziesięciu tysięcy złotych, która warunkuje przedmiotową dopuszczalność kasacyjnego zaskarżenia w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c., przeto Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji w zgodzie z art. 398⁶ § 3 k.p.c., bez obciążania skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego ze względu na nieprawidłową decyzję organu rentowego oraz brak ustosunkowania się do błędnego wyliczenia wartości kasacyjnego zaskarżenia. Taki kasacyjny stan rzeczy wykluczał procesową możliwość poddania niedopuszczalnej skargi pod merytoryczny osąd kasacyjny.